

УДК 334.75.001.76: 334.012.64:338.24

А. В. Ступко,

аспірант, Дніпропетровська державна фінансова академія

ІННОВАЦІЙНА АКТИВНІСТЬ МАЛОГО БІЗНЕСУ В РЕГІОНАХ УКРАЇНИ

У даній науковій статті автор роз'яснює необхідність впровадження інноваційної діяльності у сектор малого бізнесу в Україні та її регіонах. Детально досліджується поняття «інновація» та «інноваційна діяльність», наводиться порівняльна характеристика з такими поняттями, як «інвестиція», «новація», «нововведення». Крім цього, досліджено історичний аспект розвитку поняття «інновація», обґрунтовано необхідність введення інноваційної активності у малий бізнес. Проведено детальний аналіз статистичних даних, щодо частки малих підприємств України в загальній кількості підприємств. Інформація про розподіл обсягу фінансування інноваційної діяльності у промислових підприємствах України, кількість виробничих підприємств України, які ввели інновації. Констатовані та розглянуті проблеми з якими стикаються малі підприємства, запропоновані шляхи їх рішення.

In this scientific article the author explains the necessity to implement innovation activity in small business sector in Ukraine and its region. The terms "innovation" and "innovation activity" are researched in details and compared with such characteristics as "investments", "novations" and "implementation". Also, besides that, historical aspect of development of the term "innovation" is studied in the given article, and the necessity of innovation activity introduction to small enterprises is proved. Detailed analysis of statistic data of small enterprises amount number and their share in general number of all enterprises in Ukraine is conducted. Information of distribution of innovation activity financing and the number of industrial enterprises in Ukraine, where innovation was introduced is shown in the given article. Problems which are the most common for small enterprises are stated here and ways of their solution are offered by the author.

Ключові слова: інноваційна діяльність, нововведення, новація, малий бізнес, малі підприємства, механізм соціально-економічного розвитку, соціально-економічне становище, регіон, держава, суспільство.

Key words: innovation activity, implementation, novation, small business, small enterprises, the development of social-economic mechanism, socio-economic position, region, state, society.

Постановка проблеми. На території України в цілому і у Дніпропетровській області малі підприємства практично не займаються інноваційною діяльністю. За показниками впровадження нових технологій, інновацій у малий бізнес, регіону, країни статистична інформація відсутня. Запровадження нових ідей, прогресивних технологій, використання науково-технічного потенціалу, раціональна організація, управління активами підприємств надають змогу поліпшення фінансового стану, набуття стабільності підприємству. Найлегше, найдоцільніше впроваджувати інновації у сфері малого бізнесу, який знаходиться найближче до споживача.

Огляд останніх публікацій. Проблема розвитку малого бізнесу займаються багато вітчизняних науковців З.С. Варналій – досліджує сутність малого бізнесу, його функціонування в умовах ринкової економіки [5]; у колективній монографії за редакцією Н.І. Редіної «Становлення і розвиток малого бізнесу» досліджують: проблеми становлення малого бізнесу в регіоні, економіко – організаційний механізм функціонування, фінансово-кредитний механізм регулювання розвитку бізнесу малих підприємств, математичні моделі у дослідженні проблем розвитку малого підприємництва, державне регулювання розвитку малого підприємництва засобами бюджетної політики, податкові важелі регулювання бізнесу, соціальні проблеми малих форм бізнесу, демократизація суспільства [15]; В.П. Мікливова та інші – розглядають регіональні аспекти розвитку малого бізнесу, підприємницької діяльності. Досліджують стратегічне управління підприємницькою діяльністю, аналізують проблеми розвитку регіонів України, оцінюють стан підприємницької діяльності в промисловості Закарпатської області [12]. Значна кількість іноземних, вітчизняних науковців, аналітиків, керівників підприємств: М. Кирейсейл, М. Стоун, С. Джобс [10], Н. Блум, С. Бонд, Д. Ринен [20], М. Лендел, С. Товканець [11] – стверджують про доцільність, ефективність впровадження інноваційної діяльності, зокрема в сектор малого бізнесу, впровадження стабільності яка позитивно впливатиме на будь-який сектор економіки регіону, держави в цілому. Статистична інформація, щодо обліку інноваційної діяльності в сфері малого бізнесу не приводиться, це дало б змогу краще аналізувати використанні та потенціальні можливості розвитку малого бізнесу, товарів (послуг), які надаються споживачам, впливаючи тим самим на розвиток інфраструктури ринку, суспільства, регіону, держави в цілому.

Мета статті. Метою даного дослідження є аналіз: еволюції термінів „інновація”, „новація”, „нововведення”; „інноваційна діяльності”; зосередження уваги на кількості, зокрема на загальній частці малих підприємств України у загальній кількості, пріоритети та можливості запровадження інновацій саме у секторі малого бізнесу; констатація, розгляд проблем впровадження інноваційної діяльності.

Вклад основної частини дослідження. В складних умовах становлення розвитку вітчизняної ринкової системи, інтеграції України у світову економічну спільноту, роль інноваційних процесів є об'єктивною, невід'ємною складовою поступового зростання, удосконалення будь-якої економічної системи. Інноваційний

розвиток розглядається як процес суспільного виробництва, який характеризується збільшенням обсягів виробленої продукції, підвищенням її конкурентоспроможності, що досягається за рахунок активного використання нових знань [6, с.59]. Активізація інноваційної діяльності є важливою складовою економічного розвитку підприємства, регіону, країни, суспільства. За умов ринкової економіки основними регуляторами підприємницької діяльності є кон'юнктура ринку конкуренції [15, с.21]. Табінський В.А. вважає, що найбільш суттєвими специфічними ознаками, за якими мале підприємство відрізняється від великого є: вразливість, ризикованість, мінливість, інноваційність [15, с.29-30]. Не можна не погодитись з тим, що всі наведені ознаки притаманні малому бізнесу. Сьогодні існує об'єктивна необхідність у прискоренні процесу переходу до інноваційної моделі розвитку країни, її регіонів, що дозволяє не тільки ефективно ліквідувати кризові явища в економіці, але й забезпечити відчутне їх зростання у найближчій перспективі [4, с.7].

Поняття «інновація», «інноваційна діяльність» стрімко ввійшло в сучасну економіку, почало широко вживатись у суспільстві. Якщо «інвестиції» за радянських часів отожднювались з капітальними вкладеннями, поняття «інновація» було практично відсутнє. Інновація (англ. *innovation* – нововведення, новаторство) – це економічна категорія, яка означає нововведення у різні сфери суспільного життя людей, перш за все, в економіку, пронизує всі галузі народного господарства. Поняття «інновація» не є новим визначенням, воно було обґрунтоване ще австралійським економістом Й.Шумпетром (1883–1950) у 1912р. Це інвестиція у новацію. Новація (від лат. *novatio* – зміна, відновлення) являє собою якість нововведення, то, чого не було раніше [13, с.228-229]. Між поняттями «новація», «нововведення», «інновація» нерідко ставлять тотожність, хоча між ними є різниця [8, с.154-155]. П. Друкер (1909–2005) писав, що інновація – це специфічний інструмент підприємств, засіб, який дозволяє їм здійснювати диференціацію свого бізнесу або послуги [19, с.17]. Й. Шумпетер у своїй науковій праці "Теорія економічного розвитку"(1911р.) сформулював цілісну теорію інноваційного розвитку, центральним місцем якої було введення економічної категорії «інновації» як необхідної виробничої функції, зумовленої змінами факторів виробництва, ресурсів або їх комбінації. Й. Шумпетер виділяє такі складові інновації : запровадження нової продукції, товару, послуги, нових видів або невідомого для споживача; застосування нової технології виробництва, запровадження для певної галузі невідомого методу (способу) виробництва; використання нових матеріалів, видів сировини, її джерел; відкриття, освоєння нового ринку споживання продукції; підлив монополії конкурентів або монополізація ринку за рахунок виробництва власної, невідомої раніш продукції; впровадження нової організації виробничого, управлінського процесу, організаційної структури або їх удосконалення [21]. Розкритий зміст інновації відображає широкий підхід до її визначення, з якого випливає, що інновації можуть бути створені в будь-якій предметній сфері діяльності людини. Досвід провідників індустріальних держав з розвинутою ринковою економікою переконує в тому, що високоефективна економіка немислима без розгалуженої системи малого бізнесу. На Заході малий бізнес утвердив себе динамічним носієм науково технічного потенціалу, структурної еластичності виробництва, ефективної зайнятості. В перехідній економіці малий бізнес є пусковим механізмом ринкового господарства. Більшість країн світу у тій чи іншій мірі використовують інновації, динамічно розвивають інноваційну діяльність.

В Україні під інновацією розуміють використання будь-якого нового або значно вдосконаленого продукту (товару, послуги), процесу, нового методу маркетингу чи нового організаційного методу в діяльності підприємства, організації робочих місць, зовнішніх зв'язків. Згідно з Законом України «Про інноваційну діяльність» схвалений Верховною Радою від 04.07.2002 № 40-IV, інновації – новостворені (застосовані) і (або) вдосконалені конкурентоздатні технології, продукція або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери; інноваційна діяльність – діяльність, що спрямована на використання і комерціалізацію результатів наукових досліджень, розробок, зумовлює випуск на ринок нових конкурентоздатних товарів і послуг; інноваційна продукція – нові конкурентоздатні товари чи послуги, що відповідають вимогам, встановленим Законом України «Про інноваційну діяльність»; інноваційний проект – комплект документів, що визначає процедуру і комплекс усіх необхідних заходів (у тому числі інвестиційних) щодо створення і реалізації інноваційного продукту і (або) інноваційної продукції; пріоритетний інноваційний проект – інноваційний проект, що належить до одного з пріоритетних напрямів інноваційної діяльності, затверджених Верховною Радою України; інноваційне підприємство (інноваційний центр, технопарк, технополіс, інноваційний бізнес-інкубатор тощо) – підприємство (об'єднання підприємств), що розробляє, виробляє і реалізує інноваційні продукти і (або) продукцію чи послуги, обсяг яких у грошовому вимірі перевищує 70 відсотків його загального обсягу продукції і (або) послуг; інноваційна інфраструктура – сукупність підприємств, організацій, установ, їх об'єднань, асоціацій будь-якої форми власності, що надають послуги із забезпечення інноваційної діяльності (фінансові, консалтингові, маркетингові, інформаційно-комунікативні, юридичні, освітні тощо) [1].

Сучасна нормативно-правова база (законодавчі акти Президента, підзаконні акти у формі постанов Уряду, наказів центральних органів виконавчої влади тощо) стосовно науково-технічної, інноваційної діяльності налічує близько 200 документів [21]. Статтею 3 Закону України "Про інвестиційну діяльність" інноваційну діяльність визначено як одну із форм інвестиційної діяльності, яка здійснюється з метою впровадження досягнень науково-технічного прогресу у виробництво і соціальну сферу, що включає: випуск, розповсюдження принципово нових видів техніки і технології; прогресивні міжгалузеві структурні зрушення; реалізацію довгострокових науково-технічних програм з великими строками окупності витрат; фінансування фундаментальних досліджень для здійснення якісних змін у стані продуктивних сил; розробку і впровадження нової, ресурсозберігаючої технології, призначеної для поліпшення соціального, екологічного становища [2]. Господарський кодекс України розглядає інноваційну діяльність лише у сфері господарювання, визначає її як діяльність учасників господарських відносин, що здійснюється на основі реалізації інвестицій з метою виконання довгострокових науково-технічних програм з тривалими строками окупності витрат і впровадження нових науково-технічних досягнень у виробництво та інші сфери суспільного життя (стаття 325) [21].

При визначенні поняття інноваційної діяльності в навчально-методичних, наукових працях акцентується увага на зв'язках інноваційної діяльності з науково-технічною діяльністю та з впровадженням науково-технічних розробок. П.Друкер у своїй праці «Як забезпечити успіх у бізнесі: новаторство і підприємництво» спираючись на те, що в основі інновацій лежить використання змін, пише: «У теорії та практиці новаторства і підприємництва інновації на основі блискучих ідей не займають чільне місце. Але нехтувати такими інноваціями, їх результатами не варто. Новаторства на основі блискучих ідей задовольняють такі потреби суспільства, як попит на ініціативу, честолюбство, винахідливість. Можливо, суспільство неспроможне багато зробити для розвитку названої групи інновацій. Розвивати те, чого не розумієш, неможливо. Однак суспільство не повинно знеохочувати, карати, ускладнювати діяльність новаторів, що намагаються скористатися тією чи іншою ідеєю [7]». Герберт Н. Кессон у своїй праці «Мистецтво робити і зберігати гроші» вживає поняття «*надперевага*», пише: «Кожен бізнес повинен мати свій коник. Він повинен або виробляти незвичайні речі, або виробляти звичайні речі новим способом [9, с.15]».

Досвід провідників індустріальних держав з розвинутою ринковою економікою переконує в тому, що високоефективна економіка немислима без розгалуженої системи малого бізнесу. На Заході малий бізнес утвердив себе динамічним носієм науково технічного потенціалу, структурної еластичності виробництва, ефективної зайнятості. В перехідній економіці малий бізнес є пусковим механізмом ринкового господарства [14, с.3]. Більшість країн світу у тій чи іншій мірі використовують інновації, динамічно розвивають інноваційну діяльність. В структурі інновацій розвинутих країн світу майже 60% становлять такі інновації, що мають проривне значення або відносяться до крупних технологічних досягнень. Частина інновацій, пов'язаних тільки з удосконаленням традиційних технологічних процесів, в таких

країнах має тенденцію до зменшення і в найбільш інноваційно розвинутих країнах вона не перевищує 10-12%. У розвинутих країнах частка наукомісткого сектору виробництва в обробній промисловості становить в середньому 35-40% в доданій вартості та в зайнятості. Активне впровадження інноваційної діяльності в економіці супроводжується зниженням матеріалоемності та енергоемності виробництва, зростанням продуктивності праці і, відповідно, підвищенням конкурентоспроможності країни [4; с.10-12].

Бобров В.Я. запроваджує термін «мікрокультурне середовище», який означає «утвердження у працівників фірми свідомості високого службового обов'язку відповідальності, великої уваги до покупців, високої культури їх обслуговування» [3, с.373]. Дійсно, в наслідок залучення інноваційних технологій, нових продуктів інтелектуальної власності на виробничих підприємствах покращується якість продукції, збільшується коло товарів, послуг, продуктів. Для переходу економіки країни на інноваційний шлях розвитку необхідне досконале нормативно-правове забезпечення. Норми про інноваційну діяльність, що містяться в багатьох актах різних галузей законодавства України і за якими інновації є складовими інвестиційного процесу, утворюють в Україні законодавчу базу для здійснення і розвитку науково-технічної та інноваційної діяльності, яка має досить виразні ознаки постійного вдосконалення, але результативність її впливу на розвиток інноваційних процесів ще недостатня.

Впровадження інновацій впливає на підприємство, як зовні так і з середини. Голова компанії Apple Стив Джобс, сам будучи пристрасним ентузіастом, розробив стратегію реалізації інновацій, визнану тим, що вона вселила всім співробітникам впевненість в себе, віру в майбутнє компанії. С. Джобс зміг залучити всіх у процес втілення інновацій, виховав в людях усвідомлення себе як власників компанії. Це надало людям впевненості у своїх силах та ентузіазм, з яким вони прийнялись за розробку нових продуктів та рішень [10, с.155]. Саме на малому підприємстві легше за все впроваджувати інновації, за рахунок надзвичайно гнучкості та мобільності, не великої кількості персоналу, виробництва, підприємства малого бізнесу можуть найлегше впроваджувати, управляти інноваціями, завдяки яким досягається поліпшення економічної ситуації, яка впливає на соціальне становище, як працівників підприємства так і споживачів, які споживають продукцію, а також на розвиток соціального рівня держави, за рахунок розвитку підприємства, конкурентоспроможності продукції з іноземними аналогами, сплатою коштів до бюджету у вигляді податкових, соціальних відрахувань. Для сталого розвитку ринкової економіки, в якій основні проблеми виробництва, розподілу і реалізації продукції визначаються, здебільшого, через взаємодію попиту, пропозиції на ринку [13, с.466]. Необхідне впровадження інноваційної активності підприємств, яку можна розвивати за рахунок: заохочення підприємств до залучення нових технологій у виробництво товарів, послуг; програм підтримки розвитку виробництв, особливо закритого циклу; пільгового кредитування, оподаткування для малих підприємств, що впроваджують інновації.

Інноваційна продукція поділяється на нову для ринку та нову для підприємства [18, с.328]. У 2007р. в Україні продукцію, що була новою тільки для підприємства (вже виготовлялася на інших підприємствах, але є новою або істотно поліпшеною для даного підприємства) реалізували 743 підприємства (17,9 млрд.грн., або 3,0% обсягу реалізованої промислової продукції). З метою здійснення нововведень 268 підприємств придбали 1438 нових технологій, з яких 297 – за межами України. Із загальної кількості технологій 555 придбано разом з цілеспрямованим прийомом на роботу кваліфікованих фахівців (6), 528 – з устаткуванням (179), 138 – як результату досліджень і розробок (24), 96 – за договорами на придбання прав на патенти, за ліцензіями на використання винаходів, промислових зразків, корисних моделей (15), 40 – за угодами на придбання техніки ноу-хау (19). Протягом 2007р. 1035 підприємств реалізували інноваційну продукцію, обсяг якої склав 40,2 млрд. грн., 95% якого – продукція переробної промисловості, а саме: машинобудування (13,4 млрд. грн.), металургійного виробництва, готових металевих виробів (9,4 млрд. грн.), хімічної, нафтохімічної промисловості (6,3 млн. грн.), виробництва харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів (4,5 млрд. грн.), інших видів переробної промисловості (4,6 млрд. грн.). Із загальної кількості інноваційних підприємств 420 – реалізували продукцію, нову для ринку України, обсяг якої становив 22,3 млрд. грн., або 3,7% обсягу реалізованої промислової продукції. Майже половину з них становили підприємства машинобудування, обсяг реалізації інноваційної продукції на них склав 9,6 млрд. грн., або 11,2% обсягу реалізованої продукції галузі; 65 підприємств з виробництва харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів (1,8 млрд. грн. і 2,1%); 51 підприємство хімічної та нафтохімічної промисловості – (5,7 млрд. грн. і 15,5%).

Інноваційна діяльність поліпшує соціально-економічний стан як підприємства, споживачів так і держави в цілому. На жаль, досі (2010 рік) поняття інноваційної діяльності частіш за все згадується у промисловості, статистична інформація, яка оприлюднюється стосується тільки підприємств, які займаються промисловою діяльністю, поняття інноваційна діяльність часто плутають з інвестиційною, про впровадження інноваційної діяльності у сфері послуг взагалі забувають. До моніторингу показників соціально-економічного розвитку регіонів входить тільки показник частки інноваційно активних промислових підприємств у загальній кількості промислових підприємств. За даними Держкомстату кількість малих підприємств в усіх видах економічної діяльності зростає з кожним роком. (табл.1) Крім того, частка кількості малих підприємств у загальній кількості за видами економічної діяльності у 2007 році, склала у сільському господарстві – 75,8% (15,6 тис. підприємств); промисловості – 81,2 (44,6); будівництві – 86,5 (35,9); торгівлі; ремонті автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку – 80,4 (103,6); діяльності готелів та ресторанів – 94,5 (10,3); діяльності транспорту та зв'язку – 86,8 (16,4); операціях з нерухомим майном, орендою, інжинірингом та наданням послуг підприємцям – 93,3 (75,5); освіті – 94,7 (2,1); охороні здоров'я та наданні соціальної допомоги – 93,3 (4,3); наданні комунальних та індивідуальних послуг; діяльності у сфері культури – 92,4 (10,3) загальній кількості підприємств. В 2007 році у всіх галузях частка кількості малих підприємств у загальній кількості підприємств за видами економічної діяльності становить вище 80%. Малі підприємства функціонують у всіх галузях економічної діяльності, формують найбільшу частину загальної кількості підприємств. Більш того, дана тенденція спостерігається з 2002 року (за виключенням сільського господарства) (табл.2) [18, с. 311; 17, с.302]. Аналіз розподіл обсягу фінансування інноваційної діяльності в промисловості України (табл.3) показав, що фінансування інноваційної діяльності постійно зростає, якщо у 2000 році фінансування інноваційної діяльності становило – 1757,1 млн. грн, то у 2003 – 3059,8 млн. грн; у 2004 – 4534,6 млн. грн; у 2005 – 5751,6 млн. грн; у 2006 – 6160,0 млн. грн; у 2007 – 10821,0 млн. грн. Таким чином обсяг фінансування інноваційної діяльності в промисловості з 2000 року до 2007 року збільшився більше ніж в 6 разів. Основне фінансування інноваційної діяльності (більше 70%) відбувалось за рахунок власних коштів підприємств. Не можна не звернути увагу на те, що у галузі промисловості більше 70% припадає на сектор малого бізнесу. Кількість промислових підприємств, що впроваджували інновації також зазнала збільшення (табл.4) [18, с.311]. У 2007р. інноваційною діяльністю у промисловості займалось 1472 підприємства, або 14,2% загальної їх кількості. Впроваджували інновації 1186 підприємств, у тому числі 515 – впроваджували нові технологічні процеси, кількість яких склала 1419, з них 634 маловідходних і ресурсозберігаючих; 564 підприємства впровадили 2526 найменувань інноваційних видів продукції, з яких 881 – нові види машин, устаткування, прилади, апарати, тощо.

За умови змін у законодавчій базі, щодо визначення малих підприємств статистична інформація за останні роки, що до кількості, розвитку малих підприємств буде перерахована у регіонах України та в цілому на рівні держави, з метою можливості порівняння, аналізу розвитку малих підприємств та дані будуть змінені, скоріш за все в сторону збільшення, так як чимало підприємств, які раніше вважались середніми за вимогами зміненого законодавства стануть малими. Аналіз проводився за даними, які були підраховані до змін у законодавстві, щодо визначення малого бізнесу.

Таблиця 1. Кількість малих підприємств в Україні за видами економічної діяльності
(тис.)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Усього	217,9	233,6	253,8	272,7	283,4	295,1	307,4	324,0
Сільське господарство, мисливство, лісове господарство	7,8	10,2	11,7	13,4	14,6	15,2	15,5	15,6
Промисловість	34,5	37,6	40,8	43,3	44,1	44,8	44,3	44,6
Будівництво	18,3	19,9	21,6	23,9	26,4	28,7	31,4	35,9
Торгівля; ремонт автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку	101,1	100,2	102,1	104,1	102,0	101,4	103,0	103,6
Діяльність готелів та ресторанів	7,5	7,9	8,7	9,3	9,6	9,7	10,1	10,3
Діяльність транспорту та зв'язку	8,5	9,9	11,4	12,8	13,6	14,3	15,2	16,4
Операції з нерухомим майном, оренда, інжиніринг та надання послуг підприємцям	26,4	32	39,7	46,9	52,8	59,4	66,8	75,5
Освіта	1,7	1,9	2,1	2,3	2,4	2,5	2,0	2,1
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	2,0	2,4	2,8	3,1	3,5	3,8	4,0	4,3
Надання комунальних та індивідуальних послуг; діяльність у сфері культури та спорту	7,5	8,5	9,5	9,9	10,3	10,6	10,2	10,3

Державний комітет статистики України

Таблиця 2. Частка кількості малих підприємств в Україні у загальній кількості підприємств за видами економічної діяльності
(відсотків)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Усього	82,8	83,6	84,5	85,7	85,6	85,7	85,3	85,1
Сільське господарство, мисливство, лісове господарство	38,7	47,4	53,2	60,3	65,6	69,5	73,7	75,8
Промисловість	77,7	79,5	81,1	82,7	82,5	82,2	81,4	81,2
Будівництво	84,4	86	88,2	89	88,1	88,3	87,4	86,5
Торгівля; ремонт автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку	88,9	87,2	85,7	85,4	83,9	83	81,4	80,4
Діяльність готелів та ресторанів	94	94,6	95,4	95,9	96	95,8	95	94,5
Діяльність транспорту та зв'язку	81,4	83,9	86	87,4	87,3	87,2	86,9	86,8
Операції з нерухомим майном, оренда, інжиніринг та надання послуг підприємцям	91,1	92,2	93,3	94,1	94,2	93,9	93,7	93,4
Освіта	87,9	89	89,7	90,6	90,8	90,9	94,6	94,7
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	88,5	90,5	91,5	91,1	92	92,1	92,7	93,3
Надання комунальних та індивідуальних послуг; діяльність у сфері культури та спорту	90,5	92	92,7	93,5	93,3	93,1	92,9	92,4

Державний комітет статистики України

Таблиця 3. Розподіл обсягу фінансування інноваційної діяльності в промисловості України
(у фактичних цінах, млн.грн.)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Усього	82,8	83,6	84,5	85,7	85,6	85,7	85,3	85,1
Сільське господарство, мисливство, лісове господарство	38,7	47,4	53,2	60,3	65,6	69,5	73,7	75,8
Промисловість	77,7	79,5	81,1	82,7	82,5	82,2	81,4	81,2
Будівництво	84,4	86	88,2	89	88,1	88,3	87,4	86,5

Торгівля; ремонт автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку	88,9	87,2	85,7	85,4	83,9	83	81,4	80,4
Діяльність готелів та ресторанів	94	94,6	95,4	95,9	96	95,8	95	94,5
Діяльність транспорту та зв'язку	81,4	83,9	86	87,4	87,3	87,2	86,9	86,8
Операції з нерухомим майном, оренда, інжиніринг та надання послуг підприємцям	91,1	92,2	93,3	94,1	94,2	93,9	93,7	93,4
Освіта	87,9	89	89,7	90,6	90,8	90,9	94,6	94,7
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	88,5	90,5	91,5	91,1	92	92,1	92,7	93,3
Надання комунальних та індивідуальних послуг; діяльність у сфері культури та спорту	90,5	92	92,7	93,5	93,3	93,1	92,9	92,4

Державний комітет статистики України

Таблиця 4. Кількість промислових підприємств України, що впроваджували інновації

	2000	2004	2005	2006	2007
Всього	1491	958	810	999	1186
впроваджували нові технологічні процеси					
з них	416	473	402	272	515
маловідходні, ресурсозберігаючі та безвідходні	172	224	208	161	287
освоювали виробництво нових видів продукції ¹	1372	742	630	466	564
з них нові види техніки	202	192	156	154	178
здійснювали комплексну механізацію та автоматизацію виробництва	174	356	323	510 ²	898 ³
Реалізовували інноваційну продукцію ⁴	1352	1095	1022	918	1035

¹ з 2003р. – видів інноваційної продукції.² з 2006р. – витрачали кошти на придбання машин, обладнання, установок та інших основних засобів.³ з 2007р. – витрачали кошти на придбання машин, обладнання та програмного забезпечення.⁴ До 2003р. – відвантажували інноваційну продукцію.

Державний комітет статистики України

Будь-яка нестабільність у державі негативно впливає на стан розвитку, рівень інвестицій, інноваційний рівень функціонування, поліпшення підприємницької діяльності [20]. Саме тому для розвитку підприємницької діяльності необхідні такі фактори, як політична, соціальна, економічна стабільність, впевненість в особистій необхідності у розвитку соціально-економічної спрямованості регіону, держави, суспільства.

Таблиця 5. Інноваційна діяльність підприємств України

	Загальний обсяг фінансування інноваційної діяльності за регіонами (тис.грн.)			Кількість промислових підприємств, що впроваджували інновації за регіонами (одиниць)			Обсяг реалізованої інноваційної продукції за регіонами (тис.грн.)		
	2005	2006	2007	2005	2006	2007	2005	2006	2007
Україна	5751562,9	6159950,4	10821016,6	810	999	1186	24995377,0	30892704,7	40188016,6
Автономна Республіка Крим	93613,8	90247,8	185038,9	19	17	25	932209,0	557929,3	324029,2
області									
Вінницька	55701,0	99818,5	355336,6	16	32	55	54026,4	77154,3	615986,6
Волинська	9315,5	52780,2	169774,3	6	13	28	206823,0	1209409,7	3042301,8
Дніпропетровська	385472,6	685220,8	1179598,7	45	54	60	2650430,3	4278260,6	4516234,6
Донецька	1955088,2	1785340,6	2639912,1	54	53	63	4935545,3	5206234,4	5601393,2
Житомирська	46797,1	28962,0	61366,3	30	40	33	147812,4	230229,8	226185,6
Закарпатська	6031,5	14031,0	40702,7	16	28	23	100270,1	153769,2	114722,1
Запорізька	158383,2	91536,9	160330,3	22	29	41	3201468,0	3545379,5	3431992,3
Івано-Франківська	56244,7	225516,5	264864,3	28	36	71	199995,0	156078,3	438011,4
Київська	30672,8	54338,5	306617,4	31	38	46	309261,3	408279,0	515506,4
Кіровоградська	36542,8	52623,2	107286,5	22	28	31	220297,9	475835,4	484678,1
Луганська	334418,0	96914,6	1343373,5	20	42	49	1449660,2	3848947,4	7720320,6
Львівська	75858,0	72457,5	272507,9	27	47	79	343360,4	423592,2	1064202,2
Миколаївська	255470,6	239700,9	240873,7	16	21	14	719781,7	418873,4	60847,7
Одеська	110684,1	128993,8	741152,6	32	46	44	2176907,3	2197219,6	2287168,0

Полтавська	138499,0	122945,5	99654,2	34	28	42	349933,3	406632,5	1077366,7
Рівненська	32742,0	74982,5	24280,9	7	5	22	55143,0	23084,6	88324,4
Сумська	109303,9	127277,6	149520,2	12	12	13	1243998,0	917448,1	819687,3
Тернопільська	5678,8	6720,8	19258,4	22	9	26	44092,5	12169,3	179513,4
Харківська	592036,8	347496,9	277465,6	82	136	115	1903187,6	1953181,9	1882293,4
Херсонська	41451,4	63308,7	138774,4	18	22	23	128282,4	158859,5	200594,4
Хмельницька	18071,6	136248,9	91948,2	11	22	22	189973,2	111172,4	96984,2
Черкаська	53903,8	16092,4	42814,7	17	21	26	103495,3	162307,0	511654,0
Чернівецька	13838,9	16506,4	16921,5	17	22	23	77841,0	88447,2	304382,3
Чернігівська	122445,3	80798,4	225436,9	16	25	34	252979,7	172776,3	398946,4
міста									
Київ	1009456,3	1447843,4	1666020,9	186	167	172	2986358,4	3687747,8	3870215,9
Севастополь	3841,2	1246,1	184,9	4	6	6	12244,3	11686,0	14774,4

Висновки.

1. Активізація інноваційної діяльності в малому підприємстві є важливою складовою економічного розвитку малих підприємств, регіонів, та суспільства. За умов ринкової економіки основними регуляторами підприємницької діяльності є ринкова конкуренція. За умови, змін у законодавчій базі, щодо визначення малих підприємств статистична інформація за останні роки, що до кількості, розвитку малих підприємств буде перерахована у регіонах України та в цілому на рівні держави, з метою можливості порівняння, аналізу розвитку малих підприємств та дані будуть змінені, скоріш за все в сторону збільшення. Аналіз проводився за даними, які були підраховані до змін у законодавстві, щодо визначення малого бізнесу.

2. Активне впровадження інноваційної діяльності в економіці супроводжується зниженням матеріалоємності та енергоємності виробництва, зростанням продуктивності праці і, відповідно, підвищенням конкурентоспроможності країни. Впровадження інноваційної діяльності є необхідним у малому бізнесі, який є важелем розвитку підприємств всіх рівнів, він може функціонувати як малий поліпшуючи соціально-економічний розвиток регіону, держави, суспільства, згодом може стати середнім або великим, бути елементом взаємовідносин між середніми та великими підприємствами. Нестабільність у державі впливає на розвиток економіки, рівень інвестицій та інноваційний рівень функціонування, поліпшення підприємницької діяльності.

3. Запровадження нових ідей, прогресивних технологій, використання науково-технічного потенціалу, раціональна організація та управління активами підприємств надають змогу поліпшення фінансового стану, створення конкурентного середовища між підприємцями, розвитку підприємства, механізму соціально-економічного розвитку, як підприємства, окремої галузі так і держави, суспільства в цілому.

4. В структурі інновацій розвинутих країн світу майже 60% становлять такі інновації, що мають проривне значення або відносяться до крупних технологічних досягнень. Частка інновацій, пов'язаних тільки з удосконаленням традиційних технологічних процесів, в таких країнах має тенденцію до зменшення і в найбільш інноваційно розвинутих країнах вона не перевищує 10-12%. У розвинутих країнах частка наукомісткого сектору виробництва в обробній промисловості становить в середньому 35-40% в доданій вартості, в зайнятості. Активне впровадження інноваційної діяльності в економіці супроводжується зниженням матеріалоємності та енергоємності виробництва, зростанням продуктивності праці, підвищенням конкурентоспроможності країни.

5. В 2007 році у всіх галузях частка кількості малих підприємств у загальній кількості підприємств за видами економічної діяльності становить вище 80%. Малі підприємства функціонують у всіх галузях економічної діяльності та формують найбільшу частину загальної кількості підприємств. Більш того, дана тенденція спостерігається з 2002 року. Аналіз розподіл обсягу фінансування інноваційної діяльності в промисловості України показав, що обсяг фінансування інноваційної діяльності в промисловості з 2000 року до 2007 року збільшився більше ніж в 6 разів. Основне фінансування інноваційної діяльності відбувалось за рахунок власних коштів підприємств.

6. В Україні та її регіонах опрацьовується статистична інформація стосовно інноваційної діяльності на промислових підприємствах, проте зовсім не береться до уваги розвиток інноваційної діяльності у секторі малого бізнесу. Показники розвитку малих підприємств почали обліковуватись Державним комітетом статистики починаючи тільки з 1995 року.

ВИКОРИСТАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України «Про інноваційну діяльність» № 40-IV від 04.07.2002.
2. Закон України «Про інвестиційну діяльність» № 1560-XII від 18.09.1991р.
3. Бобров В. Я. Основи ринкової економіки і підприємництва: Підручник – К.: Вища школа, 2003. – 719с.
4. Буркинський Б.В., Лазарева С.В. Інноваційна стратегія у соціально-економічному розвитку регіону. – Одеса, 2007. – 139с.
5. Варналій З.С. Мале підприємництво: основи теорії і практики. – К.: Т-во «Знання», КОО, 2001. – 277с.
6. Горбась І.М. Інноваційна складова соціально-економічного розвитку країни // Формування ринкових відносин в Україні – № 12 (55). 2005 – С.59-62.
7. Друкер П. Як забезпечити успіх у бізнесі: новаторство і підприємництво / Пер. з англ. В.С.Гуля. – К.: Україна, 1994. – 319с.
8. Журавлєв П.В., Банников С.А., Черкашин Г.М. Экономика предприятия и предпринимательской деятельности. – М.: «Экзамен», 2008 – 542с.
9. Кессон Н. Герберт Мистецтво робити та зберігати гроші / Пер. з англ. С.Є. Гречихо, Є.Г. Калініної, Н.Г. Юришевої. / склад. В.В. Шарпіло / . – Мн.: ПАРАДОКС, 1995. – 432 с.
10. Кирейсейл М., Стоун М. Бизнес-решения по требованию / Пер. с англ. – М.: «Эксмо», 2008 – 344с.
11. Лендел М, Товканець С. Виробничий потенціал регіону в умовах ринкових перетворень –Ужгород: «Карпати», 2009 – 230с.
12. Мікливова В.П., Кубіній Н.Ю., Ножова Г.М., Климко Т.Ю. Регіон: проблеми стратегічного розвитку. – Ужгород: «Ліра», 2008 – 196с.
13. Навчально економічний словник-довідник/ за ред. Г.І. Башнянина, В.С. Іфтемчука. – Львів: Магнолія 2006, 2008. – 688с.
14. Реверчук С.К. Малий бізнес: методологія, теорія і практика. – Київ: ІЗМН, 1996. – 192с.
15. Становлення і розвиток малого бізнесу в регіоні: Колективна монографія / За ред. Н.І. Редіної. – Дн-ськ: ДДФА, 2008 – 508с.
16. Статистичний збірник: Наукова та інноваційна діяльність в Україні: Державний комітет статистики. – К.: Інформаційно-видавничий центр Держкомстату України, 2006. – С. 221-248.

17. Статистичний щорічник України за 2006 рік/ за ред. О.Г. Осауленка. – К.: Державний комітет статистики, 2007 – 571с.
18. Статистичний щорічник України за 2007 рік/ за ред. О.Г. Осауленка. – К.: Державний комітет статистики, 2008 – 550с.
19. P. Drucker, Innovation and Entrepreneurship, Butterworth-Heinemann, Oxford, 2001.
20. Bloom N., Bond S., Reenen J. Uncertainty and investment dynamics/The review of economic studies – Vol. 74(2) No. 259 april 2007. p.391-414.
21. <http://www.minjust.gov.ua/0/13958>

Стаття надійшла до редакції 15.03.2010 р.

ТОВ "ДКС Центр"